

By
MOS

Δ. Γ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΥ,

σχολάρχου τῆς Ἀμπετείου

ΛΟΓΟΙ

ΔΥΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΙ,

ἐκφωνηθέντες ἐν Καίρῳ.

ΕΝ ΚΑΙΡῳ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ι. ΠΟΛΙΤΟΥ

1903

1473

Bs

Δ. Γ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΥ,

σχολάρχου της Ἀμπετείου

ΛΟΓΟΙ

ΔΥΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΙ,

ἐκφωνηθέντες ἐν Καίρῳ.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ

ΕΝ ΚΑΙΡΩ:
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ι. ΠΟΛΙΤΟΥ

1903

ΤΩΙ
ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΙ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΩΙ
ΚΥΡΙΩ, ΑΓΓΕΛΩ, ΧΕΛΜΗ,
ΑΓΑΘΩΙ ΜΟΙ ΣΥΝΤΕΚΝΩΙ
ΚΑΙ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙ ΦΙΛΩΙ,
ΓΕΝΝΑΙΩΣ ΠΡΟΣ ΕΚΤΥΠΩΣΙΝ
ΤΟΥΤΩΝ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ
ΔΑΠΑΝΗΣΑΝΤΙ.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΕΝ ΤΩ ΕΛΛΗΝΙΚΩ ΚΕΝΤΡΩ

Τὴν διπλὴν ἐπέτειον μνήμην δύο μεγάλων ἐλληνικῶν ἑορτῶν, τῆς μὲν ἐθνικῆς, τῆς δὲ βασιλικῆς, ἀπεχουσῶν ἀλλήλων κατὰ ἓνα μῆνα, τιμᾷ τῇ ἐσπέρᾳ ταύτῃ καὶ γεραίρει ἐν φαιδρότητι ἢ εὐαγῆς ἡμῶν λέσχῃ, τὸ σεβαστὸν τοῦτο ἐντευκτῆριον πάντων τῶν ἐν τῷ περικαλλεῖ Καίρῳ διατριβόντων Ἑλλήνων.

Ἄλλ' ἂν ἐνώπιον τοιούτου ἔσμου φιληκόων καὶ φιλοπολίδων Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων, ἂν, ἐνώπιον τοῦ γεραροῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ προσφιλοῦς καὶ βέκτου διπλωματικοῦ καὶ πολιτικοῦ πράκτορος τῆς Ἑλευθέρας Ἑλλάδος, ἢ εἰς τὸ βῆμα ἀνάβασις ἀναρμοδίου πανηγυριστοῦ τυγχάνῃ οὔσα οὐχὶ εὖστοχος, εὖστοχος ὅμως εἶνε ὁ εἰς τὴν 23ην Ἀπριλίου ἐκ συμπτώσεως ἀναβληθεὶς ἑορτασμός τῆς ἐπετηρίδος τῆς 25 Μαρτίου· τὸ σεβαστὸν προεδρεῖον τρόπον τινὰ ἀνέμνησεν ἡμᾶς ὅτι τὰ δύο μεγάλα τοῦ νέου ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου ἱστορικὰ γεγονότα, ἡ ἀγία ἐκείνη ἐπανάστασις καὶ τῆς βασιλείας ἢ ἱδρυσις, εἶνε ἀδιανόητα τὸ ἐν ἄνευ τοῦ ἐτέρου.

Α.

Καὶ πράγματι· πίπτοντος τοῦ τελευταίου καὶ εὐγενεστάτου μάρτυρος τῆς μετὰ Χριστὸν Ἑλλάδος παρὰ τὴν Πύλιν τοῦ Ῥωμανοῦ, ἢ ἄσπιλος αὐτοῦ πορφύρα δὲν συγκατέπιπτεν εἰς εἰδεχθῆ ῥάκη, οὐδεμίαν ἐλπίδα ἀνασυστάσεως παρέχοντα εἰς τὸ ὑποταχθὲν ἔθνος· τούναντίον· τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, τότε κυρίως ἀνανῆψαν καὶ ἀνακύψαν, τότε τέλος πάντων ἐναργῶς

καὶ ὀριστικῶς συμβιβάσαν ἐν τῇ συνειδήσει τὸ ἐθνικὸν ἐλληνικὸν συναισθημα καὶ τὴν θρησκείαν, ἣν πεντεκαίδεκα αἰῶνας πρότερον εἶχεν ἀσπασθῆ, καὶ ἥς χάριν εἶχε πολεμήσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἐλληνικὴν προσωυμίαν—τὸ ἔθνος, λέγω, τὸ ἐλληνικόν, ἐνδομύχως συνέτήρησε τὴν ἑκλαμπρον καὶ πάντα-γνον εἰκόνα τῆς ἀπολεσθείσης πορφύρας. Καὶ ἔκλινε λοιπὸν ἀγογγύστως τὸν αὐχένα εἰς τὸν ἄδικον δούλειον ζυγόν, ἀλλὰ τὰς αὐλικὰς αὐτοῦ τελετὰς καὶ συνηθείας, τὰς βασιλικὰς καὶ αὐτοκρατορικὰς παραδόσεις, ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων μετήνεγκεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ὥμοσεν ὅτι δὲν θὰ λησμονήσῃ ποτὲ τὸ βασίλειον κράτος καὶ ἀπὸ γενεᾶς ἢ γενεᾶ παρελάμβανε τὴν θείαν ἐκείνην ἀνάμνησιν.

Ἐν τῇ ἀναμνήσει ταύτῃ διαρκῶς ἐτρέφετο ἐπὶ αἰῶνας περίπου τέσσαρας, κατῴρθου δὲ ἐν τῇ γλώσσει νὰ συναισθάνηται ἐθνικὴν ὑπαρξιν, ἐν τῇ θρησκείᾳ γλωσσικὴν δύναμιν, διακρίνουσαν αὐτὸ τοῦ βαρβάρου δορυκτήτορος, καὶ οὕτω ὠνειροπόλει δυνατὴν καὶ εὐκοπον τὴν ἐν τῇ πρῶτῃ εὐκλείᾳ ἀνάδειξιν τῆς πορφύρας τῶν Παλαιολόγων. Τὸ ὄνειρον τέλος ἐγένεε πίστις ἐν λήγοντι τῷ 15ῳ αἰῶνι, ὁπότε ἔσπευσαν πρὸς πραγμάτων αὐτοῦ οἱ Ἀνδροῦτσοι καὶ οἱ Κατσῶναι· ἀλλὰ συγχρόνως ἔσπευσε καὶ ἡ βάσκανος ἀτυχία, ἀπὸ δὲ τῆς πίστεως ἐπανέπεσε τὸ ἔθνος εἰς τὴν ὠνειροπόλησιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παρήγορον ἐλπίδα.

Μία ἔτι γενεὰ ἀπητήθη πάλιν, ἡ γενεὰ τῆς σοφίας τοῦ Κοραΐ καὶ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, τῶν θουρίων τοῦ Ῥήγα καὶ τῶν σχεδίων τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας· ὡς εἰ δὲ ὁ 16ῳ αἰὼν εἶχε καμφθῆ ὑπὸ τῆς δόξης τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἡδυνάτει δὲ νὰ βαστάσῃ καὶ ἑτέραν, τὴν δόξαν τῆς Ἑλληνικῆς παρεχώρησεν εἰς τὸν 17ῳ. Καὶ τὸ ἡφαίστειον ἐξερράγη πυρίπνουν τῷ 1821, καὶ συνεδόνησε γαῖαν ὁμοῦ τε καὶ πόντον, καὶ ἐμβρόντητοι οἱ ἄνθρωποι, φίλοι καὶ πολεμιοί, οὔτε εἰς τὰ ὀρώμενα ἐπίστευον οὔτε εἰς τὰ κρυόμενα.

Οἱ Ἕλληνες ξιφήρεις τότε διεμαρτύροντο, ἐκήρυττον δὲ κατὰ πρόσωπον τοῦ πολιτισμοῦ ὅτι οἱ τύραννοι ἦσαν κατακτηταὶ πρόσκαιροι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κυβερνῆται, ὅτι ἐπομένως ἡ πορφύρα τῶν Κωνσταντίνων πρέπει πάλιν ν' ἀναλάμψη, οὐχὶ μόνον πρὸς εὐτυχίαν τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ποτε χριστιανῶν ὑπηκόων τῆς βυζαντιακῆς αὐτοκρατορίας.

Καὶ ἔσφαττον λοιπόν, τοῦτο τὸ πρόγραμμα ἀναπετάσαντες, καὶ ἐσφάττοντο καὶ ἀπηγγονίζοντο, καὶ στόλους περιέφλεγον καὶ κολοσσὸν συνέπεισαν βαρύν, τετρααιώνιον. Πᾶσα φάραγξ, πᾶσα πέτρα ἀνέδωκε τότε καὶ ἥρωας καὶ ἡρώινας, πᾶν κῦμα καὶ πᾶν πέλαγος σμήνη Τριτώνων πολεμοχαρῶν, ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ ὕδατα μετέβαλον χρῶμα καὶ ὁ θαυμασμὸς τοῦ κόσμου ὑψώθη εἰς ἔκστασιν, ἡ ἔκστασις εἰς λατρείαν τοῦ ἀναγεννηθέντος ἀτυχοῦς λαοῦ, ἐρχομένου πάλιν νὰ διδάξῃ ἐμπράκτως ὅτι ἡ γῆ γεννᾷ τὸν σίδηρον, οὐχὶ πρὸς δούλωσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ πρὸς ἐλευθερίαν καὶ ἰσότητα.

Καὶ τώρα, φίλτατοι ἀκροαταί, ἡ ὑμετέρα φαντασία ἄς βοηθήσῃ τῇ ἀσθενεῖ μου γλώσσῃ, ὑψώθητε δὲ μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν πρὸ ὀγδοήκοντα ἐτῶν πανηγυρικὴν ἐκείνην ὀρχήστραν, ἐν ᾗ ἔμελπον ἡγκαλισμένοι θεσπέσιον ᾄσμα, ἡ τιμὴ μετὰ τῆς δόξης, ἡ νίκη μετὰ τῆς ἐλευθερίας. Ἄρά γε κατορθοῦτε νὰ κρίνητε τίς τῶν μελπόντων πρωτεύει; Εἶνε δυνατόν τοῦτον νὰ ὀνομάσητε κρείττονα τοῦ ἄλλου, ἐκεῖνον πιστότερον εἰς τὸ ἔργον καὶ ἀνδρειότερον τοῦ ἐτέρου; Ἀδύνατον, ὅσον εἶνε ἀδύνατον καὶ ν' ἀριθμηθῶσι τόσοι ἔφθιμοι ἥρωες, θυμόσοφοι, θυμολέοντες, ἓνα θυμὸν καὶ μίαν ἔννοιαν ἔχοντες, πῶς νὰ τύχωσι τοῦ ποθουμένου, ἢ διὰ παντὸς νὰ ἐκλίπωσιν ἀπὸ προσώπου γῆς.

Καὶ ἔτυχον τέλος τοῦ ἱεροῦ πόθου· ἡ φωνὴ τοσούτου αἵματος ἀφύπνισε τὴν Εὐρώπην, στρατιαὶ Φιλελλήνων ἦτο πρώτη πρὸς τὴν φωνὴν ἀπάντησις, εἶτα ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς καὶ ῥήτορες, καὶ τραπεζῖται καὶ πολιτικοὶ καὶ βασιλεῖς

περίδοξοι, τιμὴν ἰδίαν ὑπέλαβον τὴν ἀπότισιν ἐλαχίστου φόρου εὐχαριστίας, ἐν ὀνόματι τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς ἡμερώσεως, εἰς τοὺς ἐνδόξους ἀπογόνους ἐνδοξοτάτων πατέρων. Τὴν ἀπότισιν τοῦ ἐλαχίστου φόρου ἡξιώθησαν νὰ ἴδωσιν οἱ πολυπαθεῖς ἀγωνισταὶ ὀκταετοῦς τιτανομαχίας, ἐν τῇ μορφῇ εὐγενεστάτου γερμανοῦ ἡγεμονίδου, ταχθέντος ὡς πρώτου βασιλέως τῆς μικρᾶς κλασικῆς γωνίας, ἐλευθερωθείσης ἐπὶ τοῦ παρόντος ὡς ζύμης, μελλούσης νὰ ζυμώσῃ καὶ τὸ λοιπὸν φύραμα.

B.

Δὲν ἐσκέπτετο ἄρα κακῶς τὸ δουλωθὲν ἔθνος, φρονοῦν μετὰ πεποιθήσεως ὅτι ἡ ἀκοσμία τῆς ξένης κατακτήσεως δὲν ἦτο διοίκησις ἀξία ἀνθρώπων· ὅτε λοιπὸν εἶδε τάξιν καὶ δικαιοσύνην, παιδείαν, στρατὸν καὶ ναυτικὴν δύναμιν, πρωτεύουσαν τὰς Ἀθήνας, πανεπιστήμιον καὶ βασίλισσαν παρὰ τὴν πλευρὰν τοῦ βασιλέως, ἐφιλοτιμήθη ν' ἀποδείξῃ εἰς τοὺς κραταιοὺς τῆς γῆς ὅτι τοιούτου βίου ἔκρινεν ἑαυτὸ ἀξίον, καὶ διὰ τοῦτο ἀφειδῶς μὲν παρесеύασεν αὐτὸν διὰ ποταμῶν πολυτίμου αἵματος, φιλοστόργως δὲ περισυνελέγετο περὶ τὸν σεπτὸν καὶ ἀγαπητὸν αὐτοῦ βασιλέα. Διήνυσεν οὕτω μετὰ τοῦ πολυκλαύστου Ὅθωνος τὸν βίον μιᾶς γενεᾶς, λόγοι δὲ ὑψηλότεροι, ὧν τὴν δύναμιν ἐπιβάλλει πάντοτε εἰς τὰ ἔθνη ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις, ἠνάγκασαν τὸ ἔθνος νὰ ἐμπιστευθῇ τὰς τύχας αὐτοῦ Γεωργίῳ τῷ α', οὗ ἐορτάζομεν σήμερον ἐν εὐλαβεί συγκινήσει τὴν ἐπώνυμον ἐορτήν. Ἡ ἀνάρρησις τοῦ σεπτοῦ τούτου ἀνακτος, ὅστις ἀποτελεῖ ἱστορικὸν μεταίχμιον τοῦ παιδικοῦ καὶ τοῦ νεανικοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ὑπῆρξεν ὄντως ποιητικὴ· ὡς ὁ νεαρὸς Ἀλέξανδρος μόνος κατίσχυσε τοῦ Βουκεφάλου, οὕτω καὶ ὁ μεῖραξ Γεώργιος αἴφνης εὗρέθη ἐπὶ θυμοειδοῦς καὶ εὐγενοῦς ἵππου, τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καὶ μετ' ὀλίγον κατώρθωσε νὰ τιθασσεύσῃ

αὐτήν, νὰ πραῦνη τὰ πάθη, νὰ παρηγορήσῃ ἅπαντας καὶ νὰ πείσῃ ὅτι αὐτῶν ἡ ἀγάπη θὰ εἶνε δύναμις ἑαυτοῦ. Στερεώσας ἐς αἰεὶ τὴν πορφυρογέννητον δυναστείαν, ἣν ἀπὸ αἰώνων τὸ ἔθνος ἐπόθει, ἐκ χαριτοβρύτου καὶ φιланθρωποτάτης ἀνάσσης, βαθέως ἐνεχάραξε τὴν σεπτὴν αὐτοῦ εἰκόνα εἰς τὰς ψυχὰς δούλων τε καὶ ἐλπίζόντων καὶ ἐλευθέρων καὶ εὐτυχῶν Ἑλλήνων. Παροιμιώδη σεβασμὸν αἰσθανόμενος πρὸς τὸ σύνταγμα, ἐνόησε καὶ νοεῖ νὰ ὁρᾷ ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἡμέρας, καταληπτὸς γινόμενος καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἔχοντας ἔργον νὰ δυσαρεστῶνται. Χάριν ἑαυτοῦ, νομίζω, οὐδέποτε ἐζήτησε περισσοτέραν τιμὴν καὶ διάκρισιν, ἢ ὅσῃν ἀπαιτεῖ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα· ἂν δὲ μελετηθῇ καλῶς ἡ σχεδὸν τεσσαρακονταετὴς αὐτοῦ βασιλεία, θὰ εὕρωμεν τὸν δε τὸν πόθον Γεωργίου τοῦ α', νὰ εἴπῃ ποτὲ ἡ ἱστορία δικαίως τίς ἦτο, τί εὔρε καὶ τί ἐπετράπη αὐτῷ νὰ ἐπιτελέσῃ.

Οὐδένα λόγον ἔχων νὰ ζῇ περιδεῶς, ἢ νὰ ὑποπτεύῃ κακὸν τι, ἀπολαύων ἀδιάστως ἐν μέσῳ πιστῶν ὑπηκόων, ὧν πρῶτους ἐν ἀφροσιώσει καὶ εὐπειθείᾳ κατέστησεν αὐτὰ τὰ ἑαυτοῦ τέκνα, πρότυπα ὄργανα τῶν πατρικῶν βουλευμάτων, κατέχει τὸν θρόνον οὐχὶ ὡς κατακτητῆς ἢ ῥιψοκίνδυνος δοξοκόπος, ἀλλ' ὡς πρότυπον συνταγματικοῦ καὶ δημοκρατικοῦ βασιλέως. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ἔχει τὴν συνείδησιν ὅτι οἱ λόγῳ τε καὶ ἔργῳ ἄνδρες ἀποτελοῦσι τὴν ἱστορίαν· καὶ ὄντως ἡ ἱστορία ἀσμένως θὰ ἐκταθῇ ἐπὶ τοιούτου βασιλέως, οὗ ἡ εὐφυΐα καὶ ἡ λεπτὴ διπλωματικὴ δεινότης πολλάκις ἤδη ἔδωκε λόγων ἀφορμάς, καὶ τοῦτο δ' ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ βασιλευομένου ἔθνους. Ὅτι πολλαὶ θύελλαι ἐπληξάν ἕως τῶρα τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἅπαντες ἀνομολογοῦμεν· ἀλλ' ὅμως τὸ ἔθνος, ἀποβλέπον εἰς τὴν γαλήνην, ἣτις εἶνε μᾶλλον πολυχρόνιος, εὐχαριστεῖ θερμότατα τῷ ἀνακτι ἐκείνῳ, ἐφ' οὗ αἰμὲν Ἴόνιοι νῆσοι προσηνέχθησαν ἀβρότατα τῇ μικρᾷ Ἑλλάδι, ἡ δὲ Θεσσαλία, ὅλη σχεδόν, καὶ μέρος τῆς πολυπαθοῦς Ἠπεί-

ρου ἡλευθερώθη, καὶ τέλος αὐτὴ ἡ ἀρηίφιλος Κρήτη συνέ-
τῳς κυβερνᾶται ὑπὸ ὁμωνύμου τῷ πατρὶ γεωργιάδου ἡγε-
μόνος.

Ὅποια δὲ ἐγένετο ἡ λαμπρότης τῶν πόλεων τοῦ μικροῦ
βασιλείου, καὶ δὴ τῆς πρωτεύουσας, ἐπὶ τούτου τοῦ ἀνακτος,
εἶνε ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ ἐν εὐσυνόπτῳ λόγῳ. Ἄν δὲ διοι-
κητικῶς καὶ οἰκονομικῶς εὐημερῇ ἡ Ἑλλάς, οἱ ἐν Αἰγύ-
πτῳ Ἕλληνες ἠκούσαμεν ἑναγχος, παρ' ἀνδρὸς ἀρμοδιωτά-
του, ὅτι βραδέως προσδεύομεν ἀλλ' οὐχ ἥττον προσδεύομεν.
Ἐπιστήμη καὶ καλλιτεχνία ἀνενδότως ἐκεῖ καλλιεργοῦνται,
τὰ δὲ καλλιμάρμαρα τῶν Μουσῶν τεμένη, αἱ βιβλιοθήκαι καὶ
μάλιστα τὰ ἀρχαιολογεῖα Ἀθηνῶν καὶ τινων ἄλλων δήμων,
ζηλεύονται καὶ θὰ ζηλεύωνται ὑπὸ μεγάλων τῆς Εὐρώπης
πόλεων.

Ἀλλά, θὰ εἶπῃ τις, πρὸ τριῶν ἐτῶν ἀπροόπτως ἐτα-
πεινώθη τὸ ἔθνος· διὰ τί τοῦτο συνέβη; Συνέβη διότι δὲν
ἔπταιεν ἡ βασιλεία, ἀλλὰ τὸ ὅλον, τὸ μὴ ἀξιόμαχον, τὸ
ἄβουλον, τὸ ἀπρονόητον. Παγκοσμίων συμφερόντων σύγκρου-
σιν θὰ προξενῇ πάντοτε ἡ Ἑλλάς· τὰ πράγματα καὶ ἡ θέσις
αὐτῆς καὶ αἱ δίκαιαι ἀξιώσεις οὐδέποτε θὰ ἐπιτρέψωσι τῷ
ἔθνει ἡμῶν νὰ πετάξῃ, καὶ ἐὰν ἔχῃ πτέρυγας· ἀνάγκη λοι-
πὸν νὰ βυθίζῃ καὶ νὰ συμβαδίζῃ, ὃ δὲ χρυσοῦς αἰὼν τῶν
νεωτέρων Ἑλλήνων θὰ ἔλθῃ μετὰ τὸν ἀργυροῦν, μετὰ τὸν
χαλκοῦν, μετὰ τὸν σιδηροῦν· θὰ ἔλθῃ κατὰ τὴν ἀνδρικήν
ἡλικίαν, ἧς ἀφετηρία καὶ πρώτη δοκιμὴ ὑπῆρξε τὸ 1897.

Οὕτω, φρονῶ εὐσεβάστως, δέον νὰ κρίνονται τὰ πράγ-
ματα καὶ τὰ γεγονότα ἐπὶ ταύτης τῆς βασιλείας, ἣτις τὰ
μέσα τοῦ κοινοῦ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ διέθηκε καὶ διατίθησιν τι.
Πολλοὶ καὶ ἄλλοι ὑπάρχουσι βασιλεῖς ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλ' αὐ-
τοὶ διακρίνονται τῶν βασιλευμένων. Ὁ ἡμέτερος μετὰ τῆς
χώρας καὶ τοῦ λαοῦ ἀποτελεῖ μονάδα καὶ ἐνότητα, ἧς τὴν
ὑπαρξιν ἠννόησε μὲν ἡ Εὐρώπη, ἀλλ' εἰς φῶς ἀνήγαγεν

ἔκπαγλος τόλμη καὶ αὐταπαρνησία. Ὡς θεσμός ἐξωτερικός, ὡς ἰδέα νόμου καὶ τάξεως, εἶνε παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία συγκεκριμένον τι, εἶνε περιεχόμενον τῆς ἐθνικῆς καὶ πολιτικῆς ἡμῶν συνειδήσεως, πεπεισμένης οὕσης ὅτι ὑπὸ τὸ λάβαρον τοιοῦτου θεσμοῦ κεκλήμεθα πάλιν νὰ μεγαλουργήσωμεν. Καὶ διὰ τί ὄχι; Ὅταν ὁ βασιλεὺς ἀπαύστως περὶ ἀκμῆς διαλογίζεται, ὅταν αὐτὸς παρέχῃ πρῶτος ὑπόδειγμα ἀγάπης πρὸς τὴν πρόοδον, ἀνώτερος ὢν πάντοτε τῶν ἑαυτοῦ συμβούλων, καὶ μήτε περιφρονῇ τὰ μικρά, μήτε τὰ μεγάλα φοβῇται, τότε πῶς δύναται ἡ μεγαλουργία νὰ εἶνε ἀμφίβολος, βοηθὸν ἔχουσα τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους σέβας; Τοιαύτην ἀγωγὴν ἐλάμβανε τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος ἐν Βυζαντίῳ, ἐπὶ χίλια καὶ ἐπέκεινα ἔτη εὐκλεεστάτης βασιλείας, οὐδέποτε δὲ οὐδένα λαὸν ἀδικῆσαν, ἀλλ' ἀδιακόπως ἀδικούμενον καὶ εὐτόλμως ἑαυτοῦ ὑπεραμυνόμενον, αἰέποτε ἐνίκῃ καὶ ἐμεγαλουργεῖ, πρὸς δόξαν καὶ σωτηρίαν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τιμὴν τοῦ ἀνθρωπίνου ὀνόματος.

Μετὰ διακοπὴν τεσσάρων περίπου αἰώνων, ἡ αὐτὴ πορεία ἐπαναλαμβάνεται καὶ θὰ εἶνε συνεχῆς, ὡς πεπεισμεθα πάντες· διότι ἡγεῖται ἡμῶν τοιοῦτος μονάρχης, εἰς ὃν ἀνυποκρίτως ἀφοσιοῦνται σήμερον λαός, στρατός, κυβέρνησις καὶ εὐθαλῆς βασιλῆιος οἶκος. Ἀλλὰ πλὴν τούτων, καὶ οἱ πολυσέβαστοι αὐτοῦ συγγενεῖς, μέγιστοι καὶ κραταιότατοι ἡγέται τῶν πρωτίστων τῆς ὑδρογείου μοναρχιῶν, ἀγαπῶσι καὶ περισκέπουσι τὸ μικρὸν ἐλληνικὸν ἔθνος, οὐ μόνον ἐξ εὐχαριστίας πρὸς τοὺς ἀπαραμίλλους αὐτοῦ προπάτορας, ἀλλὰ καὶ διότι πατρικῶς βασιλεύεται ὑπὸ τοῦ φιλτάτου αὐτοῖς τε καὶ τοῖς Ἑλλησι Γεωργίου τοῦ α'.

Γ.

Ὑπὲρ τοιοῦτου λοιπόν, κυρίαί καὶ κύριοι, ἐξαιρετικοῦ ἀνδρὸς καὶ εὐτυχοῦς βασιλέως εὐχόμεθα πάντες οἱ νῦν ἑορτά-

ζοντες, πιστοὶ καὶ εὐσεβεῖς ὑπήκοοι, μακρότητα ἡμερῶν καὶ εὐτυχίαν πολλὰ ἔτι μείζονα· τολμῶ δὲ νῦν νομίζω ὅτι σαφῶς ἐρμηνεύω τὸ ἐνδόμυχον αἶσθημα τῶν ἀκροατῶν μου, εὐχόμενος τῷ σεπτῷ βασιλεῖ τὸ τέλος καὶ τὴν εὐτυχίαν Ἑρρίκου τοῦ Δανδόλου. Ὁ πολυύμνητος οὗτος Δόγης τῆς ὑπερηφάνου καὶ πανισχύρου Ἑνετικῆς δημοκρατίας, ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν ἐνενήκοντα, μονονουχὶ τῆς ὀφθαλμοῦ στερούμενος, ἐπέβη στόλου φοβεροῦ, ἐπλευσεν εἰς Κ)πολιν τῷ 1204, ἀφείλεν αὐτὴν τῶν χειρῶν τοῦ ἐλληνικοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ παρέδωκεν εἰς τὸν λατινικόν· μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη, ὡς λέγεται, ἐν τῇ γυναικωνίτῃ τῆς Ἀγίας Σοφίας. Τὸν αὐτὸν εὐαίωνα καὶ μακρὸν βίον εὐχόμεθα καὶ ἡμεῖς Γεωργίῳ τῷ α'. εὐχόμεθα αὐτῷ καὶ τὸ αὐτὸ κατόρθωμα, οὐχὶ βεβαίως ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἅμα κατὰ τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ μόνον ὑπὲρ αὐτοῦ· καὶ τότε — τότε ἅς ταφῇ πλέον ἐν τῷ αὐτῷ θεοτεύκτῳ Μουσολεῖῳ, διότι ἔρχεται κληρονόμος τῆς πορφύρας τῶν Παλαιολόγων καὶ πληρωτὴς τῶν ὀνείρων τοῦ 21 οἱ πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος Γεωργιάδης.

Γένοιτο!

Ἐν Καίρῳ, κατὰ τὸν α' Ἀπρίλιον τοῦ κ' αἰῶνος.

Πηγαὶ τοῦ β' λόγου

Α. ΠΑΣΠΑΤΗΣ,
Μ. ΓΕΔΕΩΝ κτλ.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ Α' ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΠΤΑΛΟΦΟΥ

Α.

Ἐξ ἄκρας εὐγενείας καὶ φιλοφροσύνης προσήλθετε πάντες, ἑταῖροί τε καὶ μή, τῇ προσκλήσει τοῦ προεδρείου πειθήνιοι, ἵνα πάντως τιμήσητε τὴν πανήγυριν ἀρτισυστάτου εὐαγοῦς σωματείου, θαρρύνητε δὲ αὐτὸ καὶ ἐνισχύσητε διὰ θερμῶν εὐχῶν εἰς ὃ ἀνέλαβε νὰ διαδράμῃ μέγα στάδιον εὐποιίας πρὸς τὸν πλησίον, τὸν ἀρωγῆς καὶ περιθάλψεως χρήζοντα.

Ἄλλ' ἴσως οἱ τε Κωνσταντινουπολίται καὶ οἱ ἄλλοι ὁμοεθνεῖς ἀδελφοί, οἱ τε ὄντες μέλη τῆς «Ἐπταλόφου» καὶ οἱ μή, προσδοκᾶτε ὡς ἀντάλλαγμα, παρὰ τοῦ ἐξ ἐπαικείας πανηγυριστοῦ τῆς ἡμέρας, οὐχὶ ἔπαινον καὶ ἐγκώμιον τοῦ νεαροῦ σωματείου, οὐ τὰ ἔργα οὔτε πολλὰ εἶνε ἤδη οὔτε μεγάλα, ἀλλ' ἀνέλιξιν σελίδων τινῶν τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος, οἷον μυριαχῶς περιέχει καὶ ἀναμιμνήσκει αὐτὴ μόνη ἢ λέξεις Κωνσταντινούπολις, αὐτὴ μόνη ἢ ἑορτὴ τῆς Ζωοδόχου πηγῆς, αὐτὴ μόνη ἢ προσωυμία «Ἐπτάλοφος».

Ἐλπίζετε πάντως ὅτι θὰ μεταρσιώσω ὑμᾶς ἐπὶ πτερύγων τῆς φαντασίας καὶ ὅτι, καταλλήλως τῇ παρούσῃ ἡμέρᾳ, θὰ ἱχνογραφήσω τοῦλάχιστον ἐκεῖνο ὃ τὸ ἀμφιλαφές τῶν κυπαρίσσων δάσος, τὸν ἀνθεσι τεθηλότα λειμῶνα, τὸν τὰ ὠραῖα εὐροροῦντα παράδεισον, τὴν ἀψοφητὴ γαληνὸν καὶ πότιμον

βλύζουσαν τὸ ὕδωρ Ζωοδόχον πηγὴν, τὸν ἱεροπρεπέστατον ἐκεῖνον τόπον” κατὰ Προκόπιον καὶ Σκαρλάτον, ὅπου σήμερον, ταύτῃ τῇ στιγμῇ, μυριάδες λαοῦ ψυχικῶς κατανύσσονται καὶ σωματικῶς ἀπολαύουσι καὶ ἀγαλλιῶσι, καὶ ὅπου Λέων ὁ Μακέλλης, ὁ μετέπειτα αὐτοκράτωρ, Ἰουστινιανὸς ὁ Μέγας, Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία, αὐτοκράτειρα τριζένδοξος, Θεοδώρα ἡ τοῦ Θεοφίλου σύμβιος, καὶ ἄλλοι τηλικοῦτοι καὶ τοιοῦτοι ἄνδρες μετ’ εὐλαθείας τὸ γόνυ ἐκλινον καὶ δωρεὰς πλουσιωτάτας ἐχορήγησαν καὶ ναοὺς ἀνήγειραν.

”Τὸ ἔαρ ἤδη ἀνέτειλε”, λέγετε ἄλλοι ἐξ ὑμῶν, ”καὶ φορεῖ ἤδη τὴν χλοερὰν στολὴν ἢ ἐπὶ θρόνου κυανοῦ καθημένη Δέσποινα· ὁδήγησον λοιπὸν ἡμᾶς εἰς τὰ τρία αὐτῆς ποτάμια, εἰς τὸν Κύδαριν, τὸν Βερβύσην, τὰς Ἀρετάς· εἰπέ ἡμῖν τί ἐπραξάν καὶ τί κατεσκεύασαν οἱ αὐτοκράτορες ἐν τῷ Ἡραίῳ· ἀναπέτασον τὴν αὐλαίαν τοῦ Βοσπόρου, δεῖξον ἡμῖν τὰ ὀκτὼ αὐτοῦ γραφικὰ ἀκρωτήρια, ἃς γωνίας ἕτεροι ὠνόμασαν· πλεῦσον εἰς τοὺς τριάκοντα δύο ἀσφαλεῖς αὐτοῦ ὄρμους, ἀνάβηθι εἰς τοὺς γλαφυροὺς καὶ εὐγράμμους ἐκατέρωθεν λόφους, εἰσελθε εἰς τὰ θυμῆρη καὶ ἥσυχα προάστεια, δράμε ἔπειτα εἰς τὰς ἐννέα μικρὰς καὶ μεγάλας νήσους, τοὺς θαλασσοφυεῖς ἐκεῖνους τῆς Προποντίδος κήπους. Δὲν εἶνε ταῦτα λαμπρὸν θέμα πανηγυρικοῦ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἄγονον καὶ ξηρὰν φαντασίαν ;”

”Ἐτεροι ἀναπολεῖτε τὸν νοῦν εἰς τὴν τριγωνικὴν πόλιν, φανταζόμενοι δὲ ὅτι εἰσορμάτε διὰ τῶν πεντήκοντα αὐτῆς πυλῶν, τῶν κατεχουσῶν καὶ τὰς τρεῖς πλευρὰς τοῦ περιτειχίστου τριγώνου, ἀναβαίνετε ἓνα πρὸς ἓνα τοὺς ἑπτὰ ἐκεῖνους λόφους· τὸν ὑπεράνω τῶν Βλαχερνῶν, τὸν φέροντα τὸ τέμενος Χασσεκῆ, τὸν φέροντα τὸ τέμενος Σουλτὰν Σελήμ, τὸν κατεχόμενον ὑπὸ τῆς στήλης τοῦ Μαρκιανοῦ, τὸν κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ πύργου τοῦ Σερασκεράτου, τὸν φέροντα τὴν πορφυρίτιδα Στήλην, τὸν δεσποζόμενον ὑπὸ τοῦ Ἰπποδρόμου

καὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας. Καὶ ἐν ᾧ τούτους τοὺς λαμπροὺς λόφους ἀναβαίνετε καὶ ἐν ᾧ εἰς τὰς μεταξὺ κοιλάδας καταβαίνετε, θέλετε παρ' ἐμοῦ νὰ εἶπω τινὰ περὶ τῶν εἴκοσι καὶ πέντε βυζαντιακῶν λουτρῶνων τῆς πόλεως τῶν Κωνσταντινῶν, περὶ τῶν τεσσαράκοντα αὐτοκρατορικῶν παλατίων, περὶ τῶν ἐξήκοντα μεγάρων διαφόρων μεγιστάνων, περὶ τοῦ ὄλβου, τῆς ἐμπορίας, τῆς εὐμαρείας τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων· περὶ τῶν μονῶν καὶ ἐκκλησιῶν, περὶ τῶν βιβλιοθηκῶν, περὶ τῶν ἀγαλμάτων καὶ στηλῶν, περὶ τῶν ἐκπάγλων τὸ κάλλος ἡρώων καὶ βασιλικῶν ἡμῶν τάφων· περὶ τῶν λιμένων, τῶν νεωρίων, τῶν ποικιλωνύμων συνοικιῶν· περὶ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἰσχύος, περὶ τῆς ἐν αὐτῇ καλλιεργείας ἐπιστημῶν καὶ γραμμάτων καὶ τέχνης καὶ τῆς ἄλλης προγονικῆς σοφίας. Ταῦτα πάντα, ἐν ἑορτῇ σωματείου Κωνσταντινουπολιτῶν ἐν τῇ ξένῃ, δικαίως ἔπρεπε ν' ἀνελιχθῶσι πρὸ τῶν νοερῶν ὀφθαλμῶν, δι' ὀξυγράφου καὶ γλαφυροῦ καλάμου, ὑπὸ σοφοῦ καὶ δεινοῦ τινος ῥήτορος.

Τοῦτο καὶ γὰρ ἡὐχόμεν, ἵνα τοῖς ἐπ' αἰσίοις τεθεῖσι στερεοῖς θεμελίοις τῆς ἡμετέρας Ἀδελφότητος σύγχρονος συμπαραμείνῃ καὶ αἰεὶ νεάζων ὁ πρῶτος τῆς πρώτης αὐτῆς ἐπετηρίδος πανηγυρικός. Ἀλλὰ τούτου ἀτυχῶς μὴ γενομένου, ἐμοῦ δ' ὀφείλοντος νὰ ὑπακούσω τῇ ἐντολῇ τοῦ σωματείου, ἃς ἐπιτραπῇ τῇ ἐμῇ ἀσθενείᾳ νὰ στρέψω καὶ ν' ἀντιπαρέλθω τὰς σελίδας τῶν εἰρημένων ἱστορικῶν λαμπηδόνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ν' ἀνοίξω δ' ἑτέραν, ταύτην δὲ μίαν καὶ μόνην, διαλαμβάνουσιν περὶ ἐξοχωτάτης καὶ ὑψίστης ἀρετῆς τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ἢ Βυζαντίων, ἥς ἄνευ τὸ στέμμα τῆς ὑπερενδόξου ταύτης πόλεως θὰ ἐστερεῖτο βαρυτιμοτάτου ἀδάμαντος, ἡ ἱστορία αὐτῆς δὲν θὰ εἶχε τέλειον τὸ πρὸς τὴν ἄλλην ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐνωτικὸν σημεῖον.

B.

Καὶ τώρα ὑπολαμβάνετε ἴσως ὅτι, τῆς ἐλληνικῆς παιδείας μεγαλυνάσης καὶ ἡμερωσάσης τοὺς Βυζαντίους μ. Χ., τοῦ λόγου ὑπόθεσις θὰ ᾗτο κατάλληλος ἢ παρ' αὐτοῖς καλλιέργια τῆς ἐλληνικῆς ἐπιστήμης· καὶ ὅμως, ἂν σὺν τῇ γλώσσῃ ἢ ἄλυσις αὕτη ἢ πνευματικὴ ἀδιασπάστως συνδέῃ προγόνους καὶ ἀπογόνους, ἢ ἠθικὴ κληρονομία, ὡς πόρισμα τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναδείξεως, ἔτι μᾶλλον συνδέει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι. Διὰ τοῦτο ἰσχυρίζομαι ὅτι ἡ ἀρετὴ ἐκείνη, ἢ ἀναμφηρίστως βεβαιοῦσα τὸ γνησίον τῆς καταγωγῆς τῶν πηξάντων τὸ βυζαντιακὸν κράτος ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, εἶνε ἡ εὐποιία καὶ ἡ φιланθρωπία. Τοῦτο τὸ ἔθνος ἀείπορε διέκρινον ἐν τῇ ἱστορίᾳ αἱ τρεῖς μοναδικαὶ καὶ καθαρῶς ἐλληνικαὶ ἀρεταί, τὸ φιλόκαλον, τὸ φιλελεύθερον, τὸ φιλάνθρωπον, ἔτυχε δὲ πρὸ ἔτους, ἐν ἐτέρῳ τόπῳ, ν' ἀποδείξω ὅτι δικαίως ὁ Μ. Βασίλειος ἐθαύμαζε τὴν τῶν Ἑλλήνων φιλανθρωπίαν, ἣν καὶ συνίστα τοῖς χριστιανοῖς πρὸς μίμησιν. Τοῦτο τὸ φιλάνθρωπον πρὸ πάντων παρὰ τῶν ἀρχαίων ἐκληρονόμησαν οἱ Κωνσταντινουπολίται, ἂν δὲ μὴ εἶχον νὰ ἐπιδείξωσιν, ἐν ἀπάσῃ τῇ μακρᾷ καὶ εὐκλεεῖ ἱστορίᾳ τῆς αὐτοκρατορίας, ἔργα ὑπερμεγέθη, χάριν τοῦ πάσχοντος πλησίον γενόμενα, πολλῶ ᾗττον θὰ ἡξιοῦντο, ὑπὸ τῆς φειδωλῆς καὶ ἀδεκάστου κρίσεως τῶν νεωτέρων, τῆς προσωυμίας ἔθνους πεπολιτισμένου, λάμπαντος ὡς ὁ ἥλιος, ἐν μέσῳ τοῦ πυκνοῦ καὶ παχυλοῦ ἐρέβους τῶν περὶ αὐτὸ παμποικίλων βαρβάρων λαῶν. Τοῦτο τὸ φιλάνθρωπον καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ τοῦ νεήλυδος ἐν τῇ Νέᾳ Ῥώμῃ ἐλληνικοῦ λαοῦ εἶχον ἐλκύσῃ τοῦ μεγαλοφυοῦς Κωνσταντίνου τὸ ὄμμα, ἐνστερνισάμενος δ' αὐτὸν ὡς ἐκλεκτὸν ὑπήκοον, παρέσχεν αὐτῷ εὐρύτατον πεδίον καλλιέργιας τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ, καὶ ὡς ἄλλος Κίμων, οἰκεῖος τῇ

ἐλληνικῇ παραδόσει, διέτρεφε χήρας καὶ ὀρφανὰ, δωρούμενος ταῖς ἐκκλησίαις πολλὰ σιτομέτρια καὶ καθ' ἐκάστην τῷ λαῷ ἀγαπητότερος γινόμενος. Ἀνδρουμένης καὶ ἀνδριζομένης τῆς ἐλληνικῆς καὶ χριστιανικῆς ἡμερώσεως ἐν τῷ κράτει, αἱ ἐκκλησίαι τῆς πρωτεύουσης συνήθως παρεῖχον βοηθήματα τοῖς ἀπόροις χρεωφειλέταις, τὸ δὲ ὄνομα ἀδελφᾶτα ἦτο καὶ τότε ἐν χρήσει. Ἀδελφᾶτα ὑπῆρχον ἐν ταῖς μοναῖς καὶ τινὰ αὐτῶν ἐκαλοῦντο παραπεμπτά, διότι οἱ ἀδελφοὶ ἠδύναντο νὰ μεταφέρωσιν αὐτὰ εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν. Ὁ φροντίζων περὶ τῶν ὀρφανῶν ἐλέγετο ἐπισήμως ὀρφανοτρόφος, ὡς λ. χ. Δημήτριος ὁ ὀρφανοτρόφος, ὁ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σωτῆρος, τῇ λεγομένῃ τῶν Λογοθετῶν, ὅπου καὶ οἱ τοῦρκοι νῦν ἔχουσι τὸ Χαμιδιέ Ἰμαρέτ. Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός, τῶν ὀρφανῶν ἄσυλον ἰδρύσας, ἐκέλευσεν αὐτὰ τὴν ἐγκύκλιον ἐκπαιδεύεσθαι παιδείαν· ἀλλὰ καὶ ἄσυλα, κοινὰ τοῖς πᾶσιν, ἦσαν οἱ κίονες τῶν ἀγίων τραπεζῶν πάσης ἐκκλησίας. Ἀλλὰ καὶ τὴν πεσοῦσαν ἠθικὴν περισφύζοντες ἐκ παντελοῦς ὀλέθρου, εἶχον οἱ Βυζάντιοι καὶ χάριν αὐτῆς ἴδια ἄσυλα δύο, φέροντα τὸ βαρυσήμαντον ὄνομα Οἴκων μετανοίας. Τούτων τὸ ἕτερον ἐν τῷ νῦν Κούλελι ἔκτισεν ἡ Θεοδώρα, ἡ ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀποδυσαμένη τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον· τὸν δ' ἕτερον ἀνεκαίνισε Κωνσταντῖνος ὁ πρῶτος, ὁ μονομάχος. Ἐκ δὲ τῶν νοσοκομείων, λωδοτροφείων, πτωχοτροφείων, βρεφοτροφείων, γηροκομείων, ξενόνων, ὧν τὰ ὀνόματα καὶ μόνον ἀναφερόμενα προξενοῦσιν ἕλιγγον ὡς πρὸς τοὺς χρόνους ἐκείνους, τρία μὲν νοσοκομεία διέπρεπον, χρησιμεύοντα μόνον πρὸς νοσηλείαν τῶν ἀσθενῶν, καὶ ὧν τὸ ἐν ἦτο πρῶτην περίπτερον τοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Κομνηνοῦ· τεσσαρεσκαίδεκα δὲ ξενῶνες δωρεὰν ἐθεράπευον ἀσθενοῦντας τοὺς μὴ ἔχοντας ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνωσι παρ᾽ ἐπιδήμιους τῇ πρωτεύουσῃ.

Τούτων τῶν ξενόνων περιφημότετοι ἦσαν ὁ τοῦ Σαμφῶν, οὗ διευθυντῆς ἦτο Μηναῆς ὁ πατριάρχης, ὁ τὰ ἐγκαί-

νια τῆς Ἀγίας Σοφίας ποιησάμενος ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου· ὁ τοῦ Θεοφίλου, κάλλιστος καὶ μέγιστος, καταντήσας ἔπειτα γυναικεῖον μοναστήριον· ὁ μεταξὺ Ἀγίας Εἰρήνης καὶ Ἀγίας Σοφίας ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδώρας ἀνεγερθεῖς, ὁ τοῦ Λιβός, ὁ τοῦ Μυρελαίου, ὁ τοῦ Εὐβούλου, οὗ διευθυντῆς ἐγένετο ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Παῦλος ὁ β', ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου τοῦ Θρακός, (518—521).

Κοινωφελὲς πανδοχεῖον ἀνήγειρε καὶ Ἰσαάκιος ὁ σεβαστοκράτωρ, ἄνδρων μὲν ἑκατὸν τράπεζαν παραθείς, καὶ κλίνας ἰσομέτρους, καὶ εἰσιῶντο οἱ παραβάλλοντες ἄτερ καταθέσεως ἀργυρίου." Πλὴν δὲ τοῦ πτωχοτροφείου τοῦ Πανοικτίρμονος, κτισθὲν ὑπὸ Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου (1077) καὶ πλὴν τῶν ἑπτὰ γηροτροφείων τῆς μονῆς τῶν Μαγγάνων, κτισθέντων ὑπὸ τοῦ Μονομάχου, εἶχον οἱ Κωνσταντινουπολῖται καὶ ἐπέκεινα τῶν ἑνδεκα γηροκομείων. Τούτων ἐν ἑκτίσιν ἐν Ψαμμαθείοις ἡ Ἀγία Ἑλένη, παρὰ τῇ μονῇ τῶν Γαστρίων, ἕτερον Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ἕτερον Λέων ὁ σοφὸς καὶ τὰ ἄλλα ἄλλοι. Ταῦτα πάντα καὶ ἕτερα πολλά, συντομίας ἕνεκα παραλείπομενα, εὐρίσκων τις ἐν τῷ βίῳ τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν μέχρι που τῆς ἀλώσεως, καὶ μετὰ ταύτην δὲ ἐν ἀναλόγῳ ὑφέσει, προσφυῶς δύναται ν' ἀναφωνήσῃ τὸ τοῦ συναξαριστοῦ, ὅπερ παρὰ τοῦ κ. Γεδεὼν ἐρανίζομαι· "Παίδων τροφαὶ καὶ παιδεῖα κατὰ νόμον Χριστιανοῖς πάτριον, καὶ ξένων ὑποδοχαὶ καὶ θεραπείαι ἀνδρῶν εὐαγῶν, κατὰ τὰς θαυμασίας μάλιστα διατάξεις τῶν ἱερῶν μαθητῶν, ἐν ᾗ παντοδαπαὶ δι' ἔτους τῶν ὥρων πρόσοδοι, ἑορταί τε καὶ πανηγύρεις καὶ θυμηδαί, φέρουσαί τινα τοῖς πένησι τὴν ψυχαγωγίαν."

Γ.

Ναί, Κύριοι, πάτριον καὶ πατροπαράδοτον εἶνε τοῖς

Κωνσταντινουπολίταις ἡ πρόθυμος εὐποιία, ἡ ταχεινὴ ἀντίληψις τῶν ἐν συμφοραῖς κατακειμένων· εἶνε δὲ πάτριον διότι οἱ Κωνσταντινουπολῖται, τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τῆς λοιπῆς ἐλληνικῆς αὐτοκρατορίας, εἶχον ἐλληνικὴν τὴν εὐγένειαν, οἱ δ' Ἕλληνες πρῶτοι καὶ θεωρητικῶς ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ πρακτικῶς ἐν τῷ βίῳ ἐκήρυξαν καὶ ἐδίδαξαν ὅτι ὁ μέλλων ποτὲ νὰ κατισχύσῃ νόμος εἶνε ὁ τῆς ἀγάπης. Τούτου ἕνεκα καὶ ἀπὸ Λεωνίδου καὶ Σωκράτους, μέχρι τῶν μαρτύρων τῆς ἐκκλησίας, ὑπὲρ τοῦ πλησίον ὑπέμειναν καρτερικῶς πᾶσαν βάσανον, διὰ τοῦ ἄλγους καὶ τῆς ὀδύνης νικήσαντες ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὸν θάνατον· τούτου ἕνεκα ἐπίστευσαν καὶ εἰς Χριστόν, τὸν ἐσταυρωμένον, διότι ἦτο φιλάνθρωπος ἡ διδαχὴ αὐτοῦ, διότι ἐκ φιλανθρωπίας ὑπέστη τὸ μαρτύριον καὶ ἀνεγέννησε τὸν κόσμον· τὸ τοιοῦτο μαρτύριον οἱ Ἕλληνες ἐδίδαξαν, ὡς κορωνίδα παμφαῇ καὶ πάγχρυσον τῆς ὅλης αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀθανάτου δράσεως, ἐνταῦθα δὲ ἐπιτρέψατε, παρακαλῶ, νὰ με παρασύρῃ ὁ λόγος ὀλίγας ἔτι γραμμάς. Τὸν ἐλληνικὸν πολιτισμὸν ἀποτελεῖ μία ἀδιαίρετος καὶ πανέκλαμπρος τρίπολις. Αἱ Ἀθῆναι, ὡς θεῖον καὶ εὐεργετικὸν ἡφαίστειον, ἐξηκόντισαν πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ τὸ ὄντως ἀνθρώπινον, τελείως, πρωτοτύπως καὶ πρωτοφανῶς. Ἡ Ἀλεξάνδρεια, εὐσεβῆς οἰκονόμος, παρέλαβε, κατέταξεν, ἐθησαύρισεν, ἀπεταμίευσεν. Ἡ Κωνσταντινούπολις, δέσποινα, ἄνασσα, κοσμοκράτειρα, θεόθεν καθολικὴ κληρονομία, διέσπειρε, διέδωκεν, ἐφώτισεν, ἔσωσεν. Ἀλλὰ καὶ τῶν τριῶν πόλεων μυστηριώδης καὶ νοερὸς ἄξων ἐν πάσῃ ἐνεργείᾳ ἦτο ἡ ἀνάδειξις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ φιλανθρωπία, ἡ ἀγάπη. Ἐξωθεν τούτου τοῦ τριγώνου ἴστανται δύο οὐχ ἥττον μεγάλαι πόλεις, ἀλλὰ πολέμιοι τῶν τριῶν ἐλληνίδων· ἡ Ῥώμη, ἐξ ἐπάρσεως καὶ μίσους ἐνεδρεύουσα, λησμονεῖ τί ὀφείλει, προσπαθεῖ δὲ ν' ἀμαυρώσῃ καὶ τὰς τρεῖς. Ἡμεῖς περιεφρονήσαμεν τὴν Ῥώμην, διότι δὲν ἐφοβήθημεν, ἐπειδὴ τὸ ἀφθάρτως ἀγαθὸν καὶ δίκαιον οὐδέποτε φοβεῖται. Ἡ Ἱερουσαλήμ

ζηλοτυποῦσα, θέλει νὰ εὕρῃ ἐντὸς τῆς Πεντατεύχου τὴν πηγὴν τῆς σοφίας ἡμῶν, προσάπτει δὲ ἡμῖν κατὰ πρόσωπον ὅτι αὐτῇ ὀφείλομεν τὸν Θεὸν ἡμῶν. Ἡμεῖς δὲν περιφρονοῦμεν τὴν Ἱερουσαλήμ, σεβόμεθα δὲ μᾶλλον, ἀλλ' ἀπαντῶμεν ὅτι τὴν μὲν σοφίαν ἡμῶν ἐθαύμασεν ὁ Ἰουδαῖος Παῦλος, ὁ δὲ Θεὸς ἐκεῖνος ἦτο ἡμέτερος ἀπ' αἰώνων, προορίσας ἡμᾶς οἰκοδόμους, ἵνα στήσωμεν τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον ὅπου ἔπρεπε νὰ σταθῇ.

Δ.

Αἱ ἱστορικῶς ἀναντίρρητοι αὗται ἀλήθειαι πηγάζουσιν ἐκ τῶν ἐννοιῶν καὶ σκέψεων, αἵτινες ἐπρυτάνευσαν καθ' ἅπαντα τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν βίον, αὐτὴ δὲ ἡ ἰδιαιτέρα βιογραφία τῆς Κωνσταντινουπόλεως εὐκόλως ἕκαστον πείθει ὅτι τὴν αὐτοθυσίαν παρ' οὐδενὸς ἐδιδάχθημεν, τοῦναντίον δὲ ἀνεδείξαμεν αὐτὴν καθαρῶς εὐρωπαϊκὸν προϊόν.

Εἰς τὴν ἰδιαιτέραν δὲ ταύτην εὐγένειαν τῶν σήμερον ἐορταζόντων ἀποβλέπων τις, ἀναγκάζεται νὰ στρέψῃ τὸ τέλος τούτου τοῦ λόγου εἰς ἐγκώμιον τῆς Ἀδελφότητος « Ἑπταλόφου », ὡς τε γνησίας Ἑλληνίδος καὶ ὡς Χριστιανῆς θυγατρὸς τοῦ Βυζαντίου. Ναί, φίλοι μου· εἰσέτι δὲν ἐπράξατε μεγάλα, ὡς εἶπον καὶ ἐξ ἀρχῆς· ἀλλ' ὅμως μὴ ἀποκάμνετε ἀπομάσσοντες, ὅσον δύνασθε, τῶν κλαιόντων τὰ δάκρυα, πληροῦντες τῶν πεινώντων τὸν στόμαχον, ὀρθοῦντες τοὺς κύπτοντας, ἐπιδέοντες τραύματα, παγιοῦντες μέλη ἐξηρθρωμένα. Εἶνε τοῦτο πατροπαράδοτον τοῖς Κωνσταντινουπολίταις· μὴ καταισχύνετε δὲ τοὺς πατέρας καὶ ἀγαπᾶτε τὴν δόξαν τῆς πρωτευούσης, τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων. Ἄν δέ τινες δεικνύωσιν ἡμῶν καὶ κηλίδας ἐν τῷ ὑπερχιλιετῇ αὐτῆς βίῳ, ὑμεῖς σιωπῶντες δεικνύετε τὸν ἥλιον· καὶ ὁ ἥλιος ἔχει κηλίδας ἀλλ' εἶνε ἥλιος. Μιμούμενοι δ' ἐν τῇ ξένῃ τὸν πατέρα

τοῦ νεωτέρου ἔθνους, τὸν Ἀδαμάντιον Κοραῖν, ὅστις περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου ἠτένιζε πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Δημοσθένους, προσέφερε τὸ ὄνομα πατρὶς καὶ πολλάκις ἐπανελάμβανε τὸν θαυμάσιον ρλς΄ ψαλμόν, τὸν Κοραῖν λέγω, μιμούμενοι, λέγετε καὶ ὑμεῖς κἀγὼ μεθ' ὑμῶν· "ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου, Ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθείη ἡ δεξιὰ μου, κολληθείη ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου ἐὰν μὴ σου μνησθῶ, ἐὰν μὴ προανατάξωμαι τὴν ἡμέραν Ἱερουσαλήμ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου."

Ἐν Καῖρῳ, τῇ 11 Ἀπριλίου 1903.

+ Les Saints de l'Église
Chrétienneté d'après l'origine
leur langue leur nationalité

+ Περὶ φιλανθρωπίας
ὑπὸ Βασίλειον
ἐν Μεγίστῃ
ἡ ἰσχυρία τοῦ
Χριστοῦ καὶ τοῦ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023276

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

